

*Олександр Аміранович Георгадзе (кандидат військових наук)
Віктор Анатолійович Петров*

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Київ, Україна

ЧАСТКОВА МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Необхідність впровадження нових підходів щодо організації військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу зумовлено збройною агресією Російської Федерації проти України та потребою сил оборони держави у якісно підготовлених молодших офіцерах. Трансформація системи підготовки у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти з урахуванням стандартів держав-членів НАТО, швидкі зміни технологій і поява нових зразків стрілецької зброї та озброєння, тактики дії, характерних для сучасних збройних конфліктів, способів, форм та методів навчання з вогневої підготовки вимагають обґрунтованого підходу до питань удосконалення методичної діяльності кафедри військової підготовки, що не можливо без використання відповідного науково-методичного апарату.

У статті запропонована часткова методика оцінювання рівня методичної діяльності кафедри військової підготовки, як складова комплексної методики оцінювання ефективності вогневої підготовки з громадянами України за програмою підготовки офіцерів запасу, яка дозволяє врахувати вплив методичної майстерності науково-педагогічних працівників та навчально-методичне забезпечення з вогневої підготовки.

Оцінка рівня методичної майстерності науково-педагогічних працівників з вогневої підготовки розраховується за залежністю, яка враховує їх рівень знань і умінь з вогневої підготовки, стаж педагогічної роботи з викладання вогневої підготовки, наявність бойового досвіду, курсів підвищення кваліфікації та наукового ступеня.

Оцінка рівня навчально-методичного забезпечення з вогневої підготовки розраховується за залежністю, яка враховує достатність забезпечення заходів вогневої підготовки навчально-методичними матеріалами та інформаційними джерелами.

Дана часткова методика дозволяє провести кількісну оцінку рівня методичної діяльності кафедри військової підготовки, а також виявити проблемні питання, що зумовлює необхідність розроблення рекомендацій з удосконалення методичної діяльності на кафедрі військової підготовки.

Ключові слова: *методична діяльність, вогнева підготовка, показники оцінювання, кафедра військової підготовки.*

Вступ

Постановка проблеми. Досвід застосування сил оборони України у ході антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил та збройної агресії Російської Федерації свідчить, що успішне виконання ними бойових завдань залежить від рівня їх боєздатності. Безпосередній вплив на боєздатність сил оборони держави здійснює їх підготовленість – результат підготовки.

З появою нових засобів збройної боротьби, способів застосування військ (сил) суттєво розширився діапазон та зміст завдань до виконання яких залучаються сили оборони, що в свою чергу вимагає проведення комплексу заходів, спрямованих на вдосконалення їх системи підготовки. Одним із видів підготовки являється підготовка персоналу, яка включає в себе підготовку у вищих військових навчальних закладах (військових навчальних підрозділах

закладів вищої освіти). Саме у зазначених навчальних закладах здійснюється військова підготовка громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу. Вона проводиться з метою забезпечення сил оборони необхідною кількістю громадян для виконання військового обов'язку в запасі, проходження військової служби за контрактом або за призовом осіб офіцерського складу, проходження служби у військовому резерві.

Для подолання існуючих та ймовірних загроз національній безпеці постає потреба у підготовці кваліфікованих офіцерів запасу. Однією із складових освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах (військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти) являється методична діяльність.

Зазначене спонукає до пошуку та реалізації нових підходів щодо методичної діяльності кафедри військової підготовки.

Тому виникає потреба у науковому обґрунтуванні часткової методики оцінювання рівня методичної діяльності кафедри військової підготовки.

Зазначене свідчить про актуальність теми, яка розглядається.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій з даного напрямку [1-5] свідчить про те, що єдиної методики оцінювання рівня методичної діяльності кафедри військової підготовки не існує. Підходи, які є, стосуються переважно деяких складових методичної діяльності. Так, у попередній статті автора [1] розглядалася методика оцінювання рівня методичної підготовки керівників занять під час проведення бойового злагодження артилерійської бригади. У роботі [2] розглядався методичний підхід щодо оцінювання рівня готовності навчального закладу до військової підготовки громадян за програмою офіцерів запасу. Запропоновані в статті [3] аналітичні залежності дозволяють врахувати вплив керівників занять на якість проведення заходів бойової підготовки танкової бригади у ході відновлення боєздатності. У попередній роботі автора [4] був визначений методичний підхід до оцінювання рівня ефективності підготовки змінного складу навчального центру. У роботі [5] розглядалася методика оцінювання організації підготовки бригади територіальної оборони.

У той же час, розроблений попередниками науково-методичний апарат є базовою основою для подальшого удосконалення та може бути використаний частково під час оцінювання рівня методичної діяльності кафедри військової підготовки.

Мета статті. Таким чином, метою статті є удосконалення наявного науково-методичного апарату для оцінювання рівня методичної діяльності кафедри військової підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження

Оцінку рівня методичної діяльності кафедри військової підготовки $L_{МД}(t)$ пропонується визначати за показником, який враховує діяльність суб'єктів підготовки (науково-педагогічних працівників які безпосередньо відповідають за організацію і проведення вогневої підготовки), яка спрямована на планове, систематичне і всебічно забезпечене навчання об'єктів підготовки (громадян України, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу).

Найважливішими заходами методичної діяльності кафедри військової підготовки являється методична майстерність НПП та навчально-методичне забезпечення вогневої підготовки.

Таким чином, до показників, які характеризують рівень методичної діяльності кафедри військової підготовки пропонується віднести: методичну майстерність НПП та навчально-методичне забезпечення вогневої підготовки.

Зважаючи на те, що методична майстерність НПП не залежить від навчально-методичного забезпечення вогневої підготовки, а отже і їх показники не залежні один від одного, то для розрахунку рівня методичної діяльності кафедри військової підготовки $L_{МД}(t)$ використовуємо адитивну агрегацію:

$$L_{МД}(t) = M_{ММ}(t) \cdot q_{ММ} + M_{НМЗ}(t) \cdot q_{НМЗ}, \quad (1)$$

де $M_{ММ}(t)$, $M_{НМЗ}(t)$ – показники, які характеризують рівень методичної майстерності НПП з вогневої підготовки та рівень навчально-методичного забезпечення вогневої підготовки на дискретний момент часу;

$q_{ММ}$, $q_{НМЗ}$ – вагові коефіцієнти показників методичної майстерності НПП з вогневої підготовки та навчально-методичного забезпечення.

Оцінку рівня методичної майстерності НПП з вогневої підготовки $M_{ММ}(t)$ пропонується визначати за показниками, які враховують їх рівень знань і умінь з вогневої підготовки, стаж педагогічної роботи з викладання вогневої підготовки, наявність бойового досвіду, курсів підвищення кваліфікації та наукового ступеня. Так як зазначені показники не залежні один від одного, то для розрахунку рівня методичної майстерності НПП з вогневої підготовки $M_{ММ}(t)$ пропонується використовувати адитивну агрегацію:

$$M_{ММ}(t) = C_{ЗУ}(t) \cdot q_{ЗУ} + C_{СПР}(t) \cdot q_{СПР} + C_{БД}(t) \cdot q_{БД} + C_{КПК}(t) \cdot q_{КПК} + C_{НС}(t) \cdot q_{НС} \quad (2)$$

де $C_{ЗУ}(t)$, $C_{СПР}(t)$, $C_{КПК}(t)$, $C_{НС}(t)$, $C_{БД}(t)$ – показники, які характеризують їх рівень знань і умінь з вогневої підготовки, стаж педагогічної роботи з викладання вогневої підготовки, наявність бойового досвіду, курсів підвищення кваліфікації та наукового ступеня на час t ;

$q_{ЗУ}$, $q_{СПР}$, $q_{КПК}$, $q_{НС}$, $q_{БД}$ – вагові коефіцієнти показників рівня методичної майстерності НПП з вогневої підготовки.

Оцінка рівня знань і умінь НПП з вогневої підготовки $C_{ЗУ}(t)$ розраховується за залежністю:

$$C_{ЗУ}(t) = \frac{B_3 + B_У}{2} \quad (3)$$

де $V_3(t), V_y(t)$ – показники, які характеризують рівень теоретичних знань та практичних умінь НПП з вогневої підготовки.

Показник, який характеризує рівень теоретичних знань НПП з вогневої підготовки $V_3(t)$ пропонується розраховувати за результатами теоретичних питань (тестування) з вогневої підготовки. Оцінка рівня теоретичних знань НПП $V_3(t)$ визначається за виразом:

$$V_3(t) = \frac{X_o(t)}{X_{\max}} \quad (4)$$

де $X_o(t)$ – кількість балів отримана НПП за результатами теоретичних питань (тестування);

$X_{\max}$ – максимальна кількість балів, яку можливо отримати за результатами теоретичних питань (тестування).

Показник, який характеризує рівень практичних умінь НПП $V_y(t)$ розраховується за результатами виконаних ним практичних завдань, нормативів. Оцінка рівня практичних умінь НПП $V_y(t)$ визначається за виразом:

$$V_y(t) = \frac{Y_o(t)}{Y_{\max}} \quad (5)$$

де $Y_o(t)$ – кількість балів отримана НПП за результатами практичного виконання завдань (нормативів);

$Y_{\max}$ – максимальна кількість балів, яку можливо отримати за результатами практичного виконання завдань (нормативів).

Показник “стаж педагогічної роботи з викладання вогневої підготовки” $C_{\text{спр}}(t)$ характеризує здатність НПП якісно готувати та проводити заняття з вогневої підготовки. Його значення залежить від набутого ним практичного досвіду на займаній посаді.

Дослідження, які проведені засвідчили, що для досягнення стійких навичок НПП з вогневої підготовки необхідно, щоб середня тривалість педагогічної роботи становила три роки. Таким чином, для оцінки стажу педагогічної роботи НПП з вогневої підготовки нами розроблена шкала оцінки, яку наведено в табл. 1.

Таблиця 1 Оцінка стажу на займаній посаді науково-педагогічного працівника.

Стаж на займаній посаді науково-педагогічного працівника	Оцінка в балах
понад 3 роки	5
від 2 до 3 років	4
від 1,5 до 2 років	3
від 1 до 1,5 років	2
до 1 року	1

Зазначений показник оцінюється в балах, тому його значення приводимо до безрозмірної величини за допомогою виразу:

$$C_{\text{спр}}(t) = \frac{Z_c}{5} \quad (6)$$

де Z_c – оцінка в балах стажу на займаній посаді науково-педагогічного працівника.

Показник “наявність бойового досвіду” $C_{\text{бд}}(t)$ характеризує наявність у НПП бойового досвіду. Для оцінки наявності у НПП бойового досвіду нами розроблена шкала оцінки, яку наведено в табл. 2.

Таблиця 2 – Оцінка наявності у НПП бойового досвіду.

Участь у бойових діях	Оцінка в балах
протягом останніх п’яти років	5
протягом десяти років	4
протягом двадцяти років	3
протягом тридцяти років	2
понад тридцять років	1
не приймав участі	0

Зазначений показник також оцінюється в балах, тому його значення приводимо до безрозмірної величини:

$$C_{\text{бд}}(t) = \frac{Z_p}{5} \quad (7)$$

де Z_p – оцінка в балах наявності у НПП бойового досвіду.

Показник “наявність курсів підвищення кваліфікації” $C_{\text{кпк}}(t)$ характеризує наявність у НПП курсів підвищення кваліфікації за напрямом його діяльності. Його значення залежить від наявності у нього курсів підвищення кваліфікації за напрямом його діяльності.

Для оцінки наявності у НПП курсів підвищення кваліфікації за напрямом його діяльності нами розроблена шкала оцінки, яку наведено в табл. 3.

Таблиця 3 – Оцінка наявності у НПП курсів підвищення кваліфікації за напрямом його діяльності.

Проходження курсів підвищення кваліфікації	Оцінка в балах
протягом останнього року	5
протягом двох років	4
протягом трьох років	3
протягом чотирьох років	2
понад чотири роки	1
не приймав участі	0

Зазначений показник також оцінюється в балах, тому його значення приводимо до безрозмірної величини:

$$C_{\text{кпк}}(t) = \frac{Z_p}{5} \quad (8)$$

де Z_p – оцінка в балах наявності у НПП курсів підвищення кваліфікації за напрямом його діяльності.

Показник “наявність наукового ступеня” $C_{oc}(t)$ характеризує наявність у НПП наукового ступеня за напрямом його діяльності. Для оцінки наявності у НПП наукового ступеня за напрямом його діяльності нами розроблена шкала оцінки, яку наведено в табл. 4.

Таблиця 4 – Оцінка наявності у НПП наукового ступеня за напрямом його діяльності.

Наявність наукового ступеня	Оцінка в балах
Доктор наук	5
Кандидат наук	3
Доктор філософії	2
Відсутній	0

Зазначений показник також оцінюється в балах, тому його значення приводимо до безрозмірної величини:

$$C_{oc}(t) = \frac{Z_p}{5} \quad (9)$$

де Z_p – оцінка в балах наявності у НПП наукового ступеня за напрямом його діяльності.

Оцінку рівня навчально-методичного забезпечення вогневої підготовки $M_{HM3}(t)$ пропонується визначати показником, який враховує достатність забезпечення заходів вогневої підготовки навчально-методичними матеріалами та інформаційними джерелами.

Так, як забезпечення навчально-методичними матеріалами не залежить від забезпечення інформаційними джерелами, а отже і їх показники не залежні один від одного, то для оцінювання рівня навчально-методичного забезпечення вогневої підготовки пропонується використовувати адитивну агрегацію:

$$M_{HM3}(t) = C_{HMM}(t) \cdot q_{HMM} + C_{id}(t) \cdot q_{id} \quad (10)$$

де $C_{HMM}(t)$, $C_{id}(t)$ – показники, які характеризують забезпеченість заходів вогневої підготовки навчально-методичними матеріалами та інформаційними джерелами;

q_{HMM} , q_{id} – вагові коефіцієнти показників забезпеченості заходів вогневої підготовки навчально-методичними матеріалами та інформаційними джерелами.

Показник “забезпеченість заходів вогневої підготовки навчально-методичними матеріалами” характеризує достатність забезпечення заходів вогневої підготовки навчально-методичними матеріалами. До навчально-методичних матеріалів, які використовуються для проведення заходів вогневої підготовки відносяться:

посібники, навчально-методичні посібники, навчальні посібники, курси лекцій, методичні розробки. Його розрахунок пропонується проводити за залежністю:

$$C_{HMM}(t) = \frac{\sum_{d=1}^{D_H} C_{HMMd}(t) \cdot q_d}{\sum_{d=1}^{D_3} C_{HMMd}(t) \cdot q_d}, \quad (11)$$

де $C_{HMMd}(t)$ – показник, який характеризує кількість d -их навчально-методичних матеріалів на час t здатних забезпечити підготовку громадянина України з вогневої підготовки;

q_d – ваговий коефіцієнт важливості d -го навчально-методичного матеріалу;

D_H – кількість навчально-методичних матеріалів здатних забезпечити підготовку громадянина України з вогневої підготовки, які є на кафедрі військової підготовки;

D_3 – загальна кількість навчально-методичних матеріалів необхідна для підготовки громадянина України з вогневої підготовки.

Показник “забезпеченість заходів вогневої підготовки інформаційними джерелами” характеризує достатність забезпечення заходів вогневої підготовки інформаційними джерелами. До інформаційних джерел, які використовуються для проведення заходів вогневої підготовки відносяться: курси дистанційного навчання, журнали, мультимедійні електронні видання, заняття на платформі дистанційного навчання. Його розрахунок пропонується проводити за залежністю:

$$C_{id}(t) = \frac{\sum_{b=1}^{B_H} C_{idb}(t) \cdot q_b}{\sum_{b=1}^{B_3} C_{idb}(t) \cdot q_b}, \quad (12)$$

де $C_{idb}(t)$ – показник, який характеризує кількість b -их інформаційних джерел необхідних для проведення занять з вогневої підготовки з громадянами України на час t ;

q_b – ваговий коефіцієнт важливості b -го інформаційного джерела;

B_H – кількість наявних інформаційних джерел, які є на кафедрі військової підготовки;

B_3 – загальна кількість інформаційних джерел необхідна для підготовки громадянина України з вогневої підготовки.

Висновки й перспективи подальших досліджень

Таким чином, у статті була розроблена часткова методика оцінювання рівня методичної діяльності кафедри військової підготовки, як складової частини оцінювання ефективності

вогневої підготовки з громадянами України за програмою підготовки офіцерів запасу, яка дозволяє врахувати вплив методичної майстерності науково-педагогічних працівників та навчально-методичне забезпечення з вогневої підготовки.

Використовуючи зазначену методику, начальник кафедри військової підготовки отримує можливість здійснювати якісний відбір кандидатів на посади НПП для проведення занять з громадянами України за програмою підготовки

офіцерів запасу.

Результати проведеного дослідження можуть бути використані у ході оцінювання методичної діяльності кафедр військової підготовки, а також у ході подальших дослідженнях з даного питання у наукових установах.

Перспективами подальших наукових досліджень у даному напрямі може бути обґрунтування рекомендацій з удосконалення методичної діяльності на кафедрі військової підготовки.

Література

1. Георгадзе О.А., Столінець С.Л., Юр'єв О.О. Часткова методика оцінювання рівня методичної підготовки керівників занять під час проведення бойового злагодження артилерійської бригади. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2019. № 2 (35), С. 155–158. **2. Heorhadze O.A., Kamalov Y.V.** Methods for assessing the readiness level of an educational institution for military training of citizens according to the program of reserve officers. Political Science and Security Studies Journal (Poland) Vol. 1. № 2. – 2021 – P. 90 – 97. **3. Георгадзе О.А., Харабара В.І.** Часткова методика оцінювання рівня підготовленості

танкової бригади у ході відновлення боєздатності. Journal of Scientific Papers “Social development and security”. – 2019. – 9(4). – P. 131 – 142. **4. Heorhadze O.A., Vynokurov D.V.** Comprehensive methodology for evaluating the effectiveness of training the variable composition of the training center. Political Science and Security Studies Journal. Vol. 2. № 2. – 2021 – P. 77 – 85.

5. Heorhadze, O.A., Barhylevych A.V. Separate brigade of territorial defence level of training organization assessment methodology. Political Science and Security Studies Journal. (2020) Vol. 1. № 1, P. 71-75.

ЧАСТИЧНАЯ МЕТОДИКА ОЦЕНИВАНИЯ УРОВНЯ МЕТОДИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАФЕДРЫ ВОЕННОЙ ПОДГОТОВКИ

*Александр Амиранович Георгадзе (кандидат военных наук)
Виктор Анатольевич Петров*

Национальный университет обороны Украины имени Ивана Черняховского, Киев

Необходимость внедрения новых подходов к организации военной подготовки граждан Украины по программе подготовки офицеров запаса обусловлена вооруженной агрессией Российской Федерации против Украины и потребностью сил обороны государства в качественно подготовленных младших офицеров. Трансформация системы подготовки в высших военных учебных заведениях и военных учебных подразделениях заведений высшего образования с учетом стандартов государств-членов НАТО, быстрые изменения технологий и появление новых образцов стрелкового оружия и вооружения, тактики действий, характерных для современных вооруженных конфликтов, способов, форм и методов обучения по огневой подготовке требуют обоснованного подхода к вопросам усовершенствования методической деятельности кафедры военной подготовки, что невозможно без использования соответствующего научно-методического аппарата.

В статье предложена частичная методика оценки уровня методической деятельности кафедры военной подготовки, как составляющая комплексной методики оценки эффективности огневой подготовки с гражданами Украины по программе подготовки офицеров запаса, позволяющей учесть влияние методического мастерства научно-педагогических работников и учебно-методическое обеспечение по огневой подготовке.

Оценка уровня методического мастерства научно-педагогических работников по огневой подготовке рассчитывается по зависимости, которая учитывает их уровень знаний и умений по огневой подготовке, стаж педагогической работы по преподаванию огневой подготовки, наличие боевого опыта, курсов повышения квалификации и ученой степени.

Оценка уровня учебно-методического обеспечения по огневой подготовке рассчитывается по зависимости, учитывающей достаточность обеспечения мер огневой подготовки учебно-методическими материалами и информационными источниками.

Данная частичная методика позволяет провести количественную оценку уровня методической деятельности кафедры военной подготовки, а также выявить проблемные вопросы, что приводит к необходимости разработки рекомендаций по усовершенствованию методической деятельности на кафедре военной подготовки.

Ключевые слова: методическая деятельность, огневая подготовка, показатели оценки, кафедра военной подготовки

PARTIAL METHODOLOGY FOR ASSESSMENT OF THE LEVEL OF METHODOLOGICAL ACTIVITY OF THE MILITARY TRAINING DEPARTMENT

*Oleksandr Heorhadze (Candidate of military sciences)
Victor Petrov*

National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi, Kyiv, Ukraine

The necessity of new approaches implementation to the organization of Ukrainian citizens military training under the reserve officer training program is due to the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine and the need for state defense forces in well-trained junior officers.

Transformation of the training system in higher military educational institutions and military training units of the civilian higher education institutions according to the NATO member states standards, rapid changes in technology and the release of new types of weapon and weaponry, modern armed conflicts tactics of action; ways, forms and methods on shooting training require a reasoning approach to improving the methodological activities of the Department of Military Training, which is not possible without the use of appropriate scientific and methodological apparatus.

The article proposes a partial methodology for evaluation the level of methodological activity of the Department of Military Training, as a part of a comprehensive method of evaluation the fire training effectiveness with citizens of Ukraine on the reserve officers training program, which allows to take into account the impact of the scientific and pedagogical workers methodological skills and the educational and methodological support of shooting training.

Evaluation of the level of methodological skills of scientific and pedagogical personnel in shooting training is calculating depending to their level of knowledge and skills in shooting training, pedagogical experience of teaching shooting training, combat experience, training courses and degrees.

Evaluation of the level of educational and methodological support for shooting training is calculating according to the dependence, which takes into account the sufficiency of providing the shooting training measures with educational and methodological materials and information sources.

This partial method allows to evaluate the level of methodological activities of the Department of Military Training, as well as to identify problematic issues, which necessitates the development of recommendations for improving methodological activities at the Department of Military Training.

Keywords: *methodical activity, shooting training, evaluation indicators, Department of Military Training*

References

- 1. Heorhadze O.A., Ctolynets S.L., Yuriev O.O.** Partial methodology for assessing the methodological training level of classes' leaders during conducting the combat coordination of an artillery brigade / O.A. Heorhadze, S.L. Ctolynets, O.O. Yuriev // Modern information technologies in the field of security and defence – 2(35), 2019. P. 155–158. <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2019-34-1-155-158>.
- 2. Heorhadze O.A., Kamalov Y.V.** Methods for assessing the readiness level of an educational institution for military training of citizens according to the program of reserve officers / O.A. Heorhadze, Y.V. Kamalov // Political Science and Security Studies Journal – Vol. 1. № 2, 2021. P. 90 – 97.
- 3. Heorhadze O.A., Kharabara V.I.** Partial method of assessment of tank brigade preparedness level during combat readiness recovery / O.A. Heorhadze, V.I. Kharabara // Journal of Scientific Papers «Social Development and Security», 9(4), 2019. P. 131-142. <https://doi.org/10.33445/sds.2019.9.4.10>.
- 4. Heorhadze O.A., Vynokurov D.V.** Comprehensive methodology for evaluating the effectiveness of training the variable composition of the training center / O.A. Heorhadze, D.V. Vynokurov // Political Science and Security Studies Journal – Vol. 2. № 2. – 2021 – P. 77 – 85.
- 5. Heorhadze, O.A., Barhylevych A.V.** Separate brigade of territorial defence level of training organization assessment methodology / O.A. Heorhadze, A.V. Barhylevych // Political Science and Security Studies Journal – Vol. 1. № 1, 2020. P. 71-75.